

Maaelust ja põllumajandusest

Helir-Valdor Seeder, põllumajandusminister, Isamaa ja Res Publica Liit

Tasakaalustatud arenguks on vaja toetada keskkonnasõbralikku põllumajandust ja maaelu.

Küsimus, kas põllumajandus ja maaelu on võimelised iseseisvaks arenguks või toimivad need vaid tänu toetustele, kumab läbi igast diskussioonist, mis maaelu ja põllumajanduse teemal peetakse. Eelkõige tahavad seda teada inimesed, kes pole kursis ei Euroopa Liidu põllumajanduspoliitika ega tasakaalustatud arengu põhimõtetega.

Eestimaa piiride üle ei teki ilmselt vaidlusi. On normaalne, et kui meil on ühesugune arusaam sellest, kus on Eestimaa piirid, ja kui oleme valmis ka seda maad kaitsma, siis ei ole meile ükskõik, kuidas selle maa eri paigus inimeste eluolu areneb.

Lihtsustades võib luua pettekujutelma, et edukamates piirkondades elavad paremad ja toredamad inimesed ning mahajäänud regioonide probleemid tulenevad sellest, et inimesed on seal saamatud. Säärase mõttelaadi jagajad peaksid ilmselt eitama selliste Euroopa Liidu tõukefondide vajalikkust, mille eesmärk on valdavalt tasakaalustatud arengu tagamine. Aga tagasi maapiirkondade ja põllumajanduse juurde.

Miks on vaja toetada põllumajandust ja maaelu

Kui me ei taha näha Eestimaad sellisena, kus on paar linna oma eeslinnade ja getodega ning vaesuvad maapiirkonnad, tuleb toetada infrastruktuuri arengut ka hõredamalt asustatud piirkondades. Eesti riigi rahakott on veel õhuke ning enamikku asjaomaseid programme finantseeritakse 75–80 protsendi ulatuses Euroopa Liidu ühiseelarvest. Eesti riigieelarve panus nimetatud tegevustesse on praegu veel väike, jõukamad riigid finantseerivad selliseid programme oma riigieelarvest märksa enam.

Nende programmide tulemusi on näha õigupoolest igas niinimetatud vana Euroopa nurgas. Asjakohaste meetmeteta ei oleks nukumajaküladega alpiaasu Austrias ega asustust Kesk- ja Põhja-Soomes. Ehk asju, mida turistid, nende hulgas ka meie, seal imetlemas käivad. Seetõttu ongi oluline näha puude taga metsa ja mõista, et Eestis ei tehta midagi eripärast, vaid toetused lähevad samadele asjadele nagu mujal Euroopas.

Siit jõuamegi küsimuseni, kas põllumajanduse ja maaelu toetamine on vajalik. Mida me tahame saavutada ning kui palju oleme nõus sellesse ühest või teisest kohast panustama. Euroopa Liidu eelarvest ja sellele rahvusriikide eelarvest lisaraha andmist põllumajanduse jätkusuutliku arengu tagamiseks on tihti põhjendatud võrdsete konkurentsitingimuste loomisega. Ja kui teised riigid oma põllumajandust ei toetaks, saaksime ka meie läbi toetusteta – lihtsalt toiduhinnad tõuseksid või sööksime valdavalt importtoitu.

Rahaliselt väljendatuna on 2004. aastast alates Eestis põllumajandusele, maaelule ja kalandusele eraldatud 2,3–4,3 miljardit krooni aastas. Laias laastus pool sellest summast on läinud otse põllumajandusele. Nende toetuste rolli põllumajandusele on raske üle hinnata – eelmisel aastal moodustasid toetused keskmise põllumajandustootja käibest veerandi. Toodangugruppide lõikes kõigub toetuste osakaal ettevõtja käibes 20–30 protsendi vahel.

Oluline on kodumaine toidutootmine

Mida arenevat rahvas, seda enam ta eeldab, et toit laual on värsked ning toodetud keskkonnasõbralikult ja tervislike meetoditega. Seadmata küsimuse alla teiste maade põllumeeste vastutustundlikkust, on selge, et tarbijale lähemal toodetud toit suudab ainsana täita nn värskuskriteeriumi. Seega on esimene küsimus, millele peame vastama, kas vajame kodumaist toidutootmist. Kui oleme sellele näiteks jaatavalt

vastanud, siis on juba suhteliselt kerge vaagida, milliste meetoditega seda saavutada. Toetused on paratamatult üks neist.

Inglastel on ka meile tuntud vanasõna – ma pole nii rikas, et osta odavaid riideid. See kehtib ka põllumajandusarengu kohta. Kui vaatleme maailma nn odavaid põllumajanduspoliitikaid, jättes välja Uus-Meremaa kui mittevõrreldava ookeanitaguse maa, siis näeme, et odava põllumajandusega maid iseloomustab kas väga intensiivne ja keskkonnale ebasõbralik industriaalne põllumajandus või naturaalmajanduse sarnane vaesunud väiketootjate suur osa ühiskonnast.

Eeldades, et Eestis harrastatakse põllumajandust, mis on keskkonnasõbralik ja annab mitmekesist toodangut traditsioonilistel, väärtuslikel, tihti ka väheviljakail maalilistel maastikel, peame leppima sellega, et me ei saavuta oma eesmärki, kui otsime odavat ja värsket toitu polettidelt ning ei toeta nimetatud arenguid, et kompenseerida meie ühist avalikku huvi kõrgema hinna või riigieelarvest eraldatavate toetuste abil.

Loomulikult ei taha ma sellega öelda, et Euroopa Liidu ühine põllumajanduspoliitika on ideaalne. Kaugel sellest. Praeguses põllumajanduspoliitikas, eriti selle rakendusmehhanismides, on paljugi, mis väärib kriitikat ning vajaks muutmist. Sellised arutelud on juba käimas. Eeldan, et hiljemalt 2014. aastast rakendame meie ühisele ootustele senisest enam vastavat põllumajandus- ja maaelupoliitikat.

Loodan, et põllumajandus ja maaeluarengu poliitika tulevikudiskussioonid ei jäta külmaks kedagi, sest nende tulemustest sõltub paljuski see, millise Eesti maa me oma lastele ja lastelastele pärandame. See on palju laiem teema kui küsimus, palju põllumehed, kes meie ühiskonnas on vähemuses, raha saavad. Hoopis olulisem on, kas meie laual on omamaine värsked ja tervislik toit, kas meil on ka edaspidi Euroopa puhtaim põhjavesi, kas meie väärtuslikud maastikud on hooldatud. Kahtlemata ei saa me unustada seda, et asjakohaste meetmete abil on põllumajandus pigem lahendus kui probleem ka meie üleilmsetes kliimaprobleemides.